

Projektet Ålders-SIB – utgångspunkter ur den offentliga sektorns synvinkel
Förslag till resultatmål och mätare
Österbotten och Södra Savolax

IKÄ-SIB –hankkeen toteutuksen lähtökohtia julkisen sektorin näkökulmasta
Ehdotus vaikutustavoitteista ja mittareista
Pohjanmaa ja Etelä-Savo

Annele Urtamo

Annele.Urtamo@ikainstituutti.fi

6.5.2021

Resultatmål:

Österbotten:

År 2025 (2030)

94 (96) % av över 75-åringarna bor hemma eller i en hemlik miljö.

År 2017

var andelen för hela landet 91,1 %,

Österbotten 90,8 %.

Vaikuttavuustavoite:

Pohjanmaa:

Vuonna 2025 (2030)

94 (96) % 75 vuotta täyttäneistä asuu kotona tai kodinomaisessa ympäristössä.

Vuonna 2017

koko maassa asui kotona 91,1 %

Pohjanmaalla 90,8 %.

Resultatmål:

Södra Savolax:

År (2030)
94 % av över 75-
åringarna bor
hemma eller i en
hemlik miljö.

År 2017

var andelen för hela landet
91,1 %,

Södra Savolax 90,7 %.

Strategisena tavoitteena on, että 75 vuotta täyttäneistä
94% asuu kotona vuoteen 2030 mennessä

ETELÄ-SAVON
MAAKUNTA

Palveluiden peittävyiden nykytila ja tavoite 75 vuotta täyttäneen väestön osalta Etelä-Savossa

Palvelu	Peittävyys 2018	Tavoite 2030	
Ilman palveluita kotona asuvat	70,7 %		73 %
Omaishoidon tuki	5,2 %		7 %
Säännöllinen kotihoito	13,6 %		11-12 %
Perhehoito	0,9 %	91 %	1,5 %
Tavallinen palveluasuminen	0,6 %		1-3 %
Jaksohoito (SHL)	0,3 %		0,3 %
Tehostettu palveluasuminen	8,7 %	9 %	4-5 %
			5-6 %

Lähde: SotkaNet (THL), ESSOTE, NHG-analyysi

Vaikuttavuustavoite:

Etelä-Savo:

Vuonna 2030
94 % 75 vuotta
täyttäneistä asuu
kotona tai
kodinomaisessa
ympäristössä.

Vuonna 2017
91,1% koko maassa asui
kotona,
Etelä-Savossa 90,7%.

Strategisena tavoitteena on, että 75 vuotta täyttäneistä 94% asuu kotona vuoteen 2030 mennessä

**ETELÄ-SAVON
MAAKUNTA**

Palveluiden peittävyden nykytila ja tavoite 75 vuotta täyttäneen väestön osalta Etelä-Savossa

Palvelu	Peittävyys 2018	Tavoite 2030	
Ilman palveluita kotona asuvat	70,7 %		73 %
Omaishoidon tuki	5,2 %		7 %
Säännöllinen kotihoito	13,6 %		11-12 %
Perhehoito	0,9 %	91 %	1,5 %
Tavallinen palveluasuminen	0,6 %		1-3 %
Jaksohoito (SHL)	0,3 %		0,3 %
Tehostettu palveluasuminen	8,7 %	9 %	4-5 %
			5-6 %

Lähde: SotkaNet (THL), ESSOTE, NHG-analyysi

Utmaningar i främjandet av funktionsförmågan och god ålderdom

- 1. Tidig identifiering av personer som löper risk för nedsatt funktionsförmåga och servicehandledning i rätt tid** kräver gemensamma rutiner samt mångprofessionellt och tvärasektoriellt samarbete.
- 2. Nedsatt rörlighetsförmåga**, undernäring, begynnande minnesproblem och depression samt t.ex. att fungera som närståendevårdare kan minska aktiviteten och öka hjälpbehovet.
 - ESiOR-analys 2020: Kunder som har minst tre problem med rörligheten och hälsan använder i snitt mer tjänster i jämförelse med dem som har maximalt två problem.
- 3. Ensamhet och att man upplever sig vara mindre delaktig** ökar serviceanvändningen (i riskgrupp till exempel nyblivna änkor).

 Speciellt fokus på tidig identifiering av servicebehovet, förbättring av funktionsförmågan och föregripande stödformer. Dessa gör också att man i större utsträckning upplever livet som gott.

Haasteet, joihin puuttumalla voidaan edistää toimintakykyistä ja hyvää vanhuutta

- 1. Toiminnanvajeiden riskissä olevien varhainen tunnistaminen ja oikea-aikainen palveluohjaus** edellyttävät yhtenäisiä käytäntöjä sekä moniammatillista ja poikkisektorista yhteistyötä
- 2. Heikentynyt liikkumiskyky**, vajaaravitsemus, alkavat muistiongelmät ja masennus, sekä mm. omaishoitajana toimiminen voivat vähentää aktiivisuutta ja lisätä avun tarvetta
 - ESIOR –analyysi 2020: Asiakkaat, joilla on vähintään kolme liikkumisen ja terveyden haastetta, käyttävät keskimäärin enemmän palveluja heihin verrattuna, joilla haasteita on enintään kaksi.
- 3. Yksinäisyys sekä heikentynyt osallisuuden kokemus** lisäävät palvelujen käyttöä (riskiryhmässä esimerkiksi juuri leskeksi jääneet).

 Keskitytään erityisesti palvelutarpeen varhaisempaan tunnistamiseen, laaja-alaisen toimintakyvyn lisääntymiseen ja ennakoiviin tukimuotoihin. Nämä lisäävät myös hyvän elämän kokemusta.

Förslag till målgrupp

Äldre över 70 år som har begynnande svårigheter att röra på sig samt andra riskfaktorer (motionerar lite, ensamhet, sämre hälsa)

- Det är ofta i den här åldern som de första tecknen på nedsatt funktionsförmåga visar sig → interventioner framgångsrika.
- Skörhet förekommer hos 10–12 % av över 70-åringarna, prevalensen fortsätter växa i de äldre åldersklasserna ☐ prevention lönar sig.
- Många levnadsår kvar, således finns det möjlighet att höja funktionsförmågan och främja god ålderdom.

Ehdotus kohderyhmäksi

70+ ikäiset, joilla alkavia liikkumiskyvyn vaikeuksia sekä lisäksi muita riskitekijöitä (vähäinen liikkuminen, yksinäisyys, heikentynyt terveys)

- Tässä ikävaiheessa ensimmäiset merkit toimintakyvyn heikentymisestä tulevat yleensä esille -> interventiot tuloksellisia
- Gerasteniaa 10–12 %: lla yli 70-vuotiaista, esiintyvyys kasvaa edelleen vanhimmissa ikäluokissa -> preventio kannattavaa
- Elinvuosia vielä paljon jäljellä, jolloin mahdollisuus vaikuttaa toimintakykyiseen ja hyvään vanhuuteen.

Identifiering av målgruppen och kundhandledning

Äldre över 70 år som har begynnande svårigheter att röra på sig samt andra riskfaktorer (motionerar lite, ensamhet, sämre hälsa)

Processmål: Identifiera dem som löper risk för nedsatt funktionsförmåga (%) och styra dem till förebyggande service/interventioner (%) genom gemensamt överenskomna rutiner.

Screening av riskgrupperna, till exempel

- Sarc-F-enkät, Finger/Caide-screening, ensamhet, MNA
- Kartläggning t.ex. i samband med körkortsgranskningar, användning av applikationerna HyviöPRO och OmaOlo?

Mätare

- När n% av 70-åringarna,
- Riskscreeningar: identifierat n/N antal personer som löper förhöjd risk för försämrad funktionsförmåga
- Styrning till förebyggande service (n/N, %)

Kohderyhmän tunnistaminen ja asiakasohjaus

70+ ikäiset, joilla alkavia liikkumiskyvyn vaikeuksia sekä lisäksi muita riskitekijöitä (vähäinen liikkuminen, yksinäisyys, heikentynyt terveys)

Prosessitavoite: Toiminnan vajeiden riskissä olevat tunnistetaan (%) ja ohjataan ennaltaehkäiseviin palveluihin/ interventioon (%) käyttämällä yhteisesti sovittuja käytäntöjä.

Riskiryhmien seuloja, esim.

- Sarc-F –kysely, Finger/ Caide-seula, yksinäisyys, MNA
- Kartoitus esim. ajokorttitarkastuksissa, HyviöPRO- ja OmaOlo-sovellusten käyttö?

Mittarit

- Tavoitetaan n% 70 v. ikäryhmästä,
- Riskiseulat käytössä; tunnistettu n/N määrä henkilöitä, joilla kohonnut toiminnanvajeiden riski
- Ohjaus ennaltaehkäiseviin palveluihin (n/N, %)

Resultatmål

1

De som deltar i SIB-projektet upplever sin hälsa som god (%) och klarar sig i vardagen utan svårigheter (%) efter att interventionen avslutats.

2

Den fysiska prestationsförmågan blir bättre hos dem som deltar i SIB-projektet (%) och de kan gå 500 meter utan problem (%) tack vare interventionen.

3

Tack vare interventionen minskar fallolyckorna (%) bland dem som deltar i SIB-projektet.

4

Livskvaliteten blir bättre för dem som deltar i SIB-projektet (%), i jämförelse med ursprungsläget.

5

Delaktigheten bland dem som deltar i SIB-projektet ökar (%) och ensamheten minskar (%) tack vare interventionen.

Vaikutustavoitteet

1

SIB-hankkeeseen osallistuvat kokevat terveytensä hyväksi (%) ja selviytyvät päivittäisistä toiminnoista vaikeuksitta (%) intervention päätyttyä.

2

SIB-hankkeeseen osallistuvien fyysinen suorituskyky paranee (%) ja 500 m kävely onnistuu vaikeuksitta (%) intervention ansiosta.

3

SIB-hankkeeseen osallistuvien kaatumiset vähenevät (%) intervention ansiosta.

4

SIB-hankkeeseen osallistuvien elämänlaatu paranee (%) alkutilanteeseen verrattuna.

5

SIB-hankkeeseen osallistuvien osallisuus paranee (%) ja yksinäisyyden kokemus vähenee (%) intervention ansiosta.

Resultatmål 1: Upplevd hälsa och att ta hand om sig själv

De över 70-åringar (som löper risk för försämrade funktionsförmåga) som deltar i SIB-projektet upplever sin hälsa som god (%) och klarar sig i vardagen utan svårigheter (%) efter att interventionen avslutats.

Mätare

- Upplever hälsan som god (SRH)%, ändrings%
- Andelen som klarar sig utan svårigheter i vardagen (ADL, IADL) % eller inte upplever svårigheter med att ta hand om sig själv (%)

Mål för resultatbonus

De över 70-åringar (som löper risk för försämrade funktionsförmåga) som deltar i SIB-projektet klarar sig i vardagen utan svårigheter (%) efter att interventionen avslutats..

- Mätare:
 - Andelen som klarar sig utan svårigheter i vardagen (ADL, short form) % eller inte upplever svårigheter med att ta hand om sig själv (%)

1. Vaikutustavoite: Koettu terveys ja itsestä huolehtiminen

SIB-hankkeeseen osallistuvat (toiminnanvajeiden riskissä olevat) 70+ ikäiset kokevat terveytensä hyväksi (%) ja selviytyvät päivittäisistä toiminnoista vaikeuksitta (%) intervention päätyttyä.

Mittarit

- Hyvä koettu terveys (SRH)%, muutos%
- Päivittäisistä toiminnoista selviytyminen vaikeuksitta (ADL, IADL) % tai itsestä huolehtimisessa ei vaikeuksia kokevien osuus (%)

Tulospalkkiotavoite

SIB-hankkeeseen osallistuvat (toiminnanvajeiden riskissä olevat) 70+ ikäiset selviytyvät päivittäisistä toiminnoista vaikeuksitta (%) intervention päätyttyä.

- Mittari:
 - Päivittäisistä toiminnoista selviytyminen vaikeuksitta (ADL, short form) %, tai itsestä huolehtimisessa ei vaikeuksia kokevien osuus (%)

Resultatmål 2: Förmågan att röra på sig

Tack vare interventionen blir den fysiska prestationsförmågan bättre hos de över 70-åringar (som löper förhöjd risk för försämrad funktionsförmåga) som deltar i SIB-projektet (%) och de kan gå 500 meter utan svårigheter (%).

Mätare

- SPPB-mätningar, ändrings%
- 500 meter gång utan svårigheter %, ändrings%
- Dessutom uppföljning av MNA (nutrition), ändrings%

Mål för resultatbonus

Tack vare interventionen blir den fysiska prestationsförmågan bättre (%) hos de över 70-åringar (som löper förhöjd risk för försämrad funktionsförmåga) som deltar i SIB-projektet.

Mätare: SPPB-mätningar, ändrings%

2. Vaikutustavoite: Liikkumiskyky

SIB-hankkeeseen osallistuvien (toiminnanvajeiden riskissä olevien) 70+ ikäisten fyysinen suorituskyky paranee (%) ja 500 m kävely onnistuu vaikeuksitta (%) intervention ansiosta.

Mittarit

- SPPB-mittaukset, muutos %
- 500 metrin kävely ilman vaikeuksia %, muutos%
- Lisäksi seurannassa MNA (ravitsemus), muutos%

Tulospalkkiotavoite

SIB-hankkeeseen osallistuvien (toiminnanvajeiden riskissä olevien) 70+ ikäisten fyysinen suorituskyky paranee (%) intervention ansiosta.

Mittari: SPPB-mittaukset, muutos %

Resultatmål 3: Fallolyckor

Tack vare interventionen minskar fallolyckorna (%) hos de över 70-åringar (som löper förhöjd risk för försämrad funktionsförmåga) som deltar i SIB-projektet.

Mätare

- Fallolyckor per år, jämförelse med samma åldersklass i landskapet/hela landet (%)

Mål för resultatbonus

Tack vare interventionen minskar fallolyckorna (%) hos de över 70-åringar (som löper förhöjd risk för försämrad funktionsförmåga) som deltar i SIB-projektet.

Mätare: Fallolyckor per år, jämförelse med samma åldersklass i landskapet/hela landet (%)

3. Vaikutustavoite: Kaatumiset

SIB-hankeeseen osallistuvien (toiminnanvajeiden riskissä olevien) 70+ ikäisten kaatumiset vähenevät (%) intervention ansiosta.

Mittari

- Kaatumiset vuodessa, vertailu samanikäisiin maakunnan / koko väestön tasolla (%)

Tulospalkkiotavoite

SIB-hankeeseen osallistuvien (toiminnanvajeiden riskissä olevien) 70+ ikäisten kaatumiset vähenevät (%) intervention ansiosta.

Mittari: Kaatumiset vuodessa, vertailu samanikäisiin maakunnan / koko väestön tasolla (%)

Resultatmål 4: Livskvalitet

Livskvaliteten för de över 70-åringar (som löper risk för försämrad funktionsförmåga) som deltar i SIB-projektet ökar (%) jämfört med utgångsläget.

Mätare

- Andelen som upplever livskvaliteten som god (WHOQoL-BREF) %, ändrings%
- Ge information om interventionens mer omfattande effekter under uppföljningen (även frågor relaterade till omgivningen)

4. Vaikutustavoite: Elämänlaatu

SIB-hankkeeseen osallistuvien (toiminnanvajeiden riskissä olevien) 70+ ikäisten elämänlaatu paranee (%) alkutilanteeseen verrattuna.

Mittari

- Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus (WHOQoL-BREF) %, muutos%
- Seurannassa antaa tietoa intervention laajemmista vaikutuksista (mukana myös ympäristöön liittyvät kysymykset)

Resultatmål 5: Delaktighet och ensamhet

Tack vare interventionen ökar delaktigheten och minskar ensamheten bland de över 70-åringar (i riskgrupp) som deltar i SIB-projektet (%).

Mätare

- Den upplevda delaktigheten ökar % (THL indikator)
- Den upplevda ensamheten minskar (UCLA) %

Mål för resultatbonus

Tack vare interventionen minskar ensamheten bland de över 70-åringar (i riskgrupp) som deltar i SIB-projektet (%).

Mätare: Den upplevda ensamheten minskar (UCLA) %

5. Vaikutustavoite: Osallisuus ja yksinäisyys

SIB-hankeeseen osallistuvien (riskiryhmässä olevien) 70+ ikäisten osallisuus paranee (%) ja yksinäisyyden kokemus vähenee (%) intervention ansiosta.

Mittarit

- Koettu osallisuus paranee % (THL indikaattori)
- Koettu yksinäisyys vähenee (UCLA)%

Tulospalkkiotavoite

SIB-hankeeseen osallistuvien (riskiryhmässä olevien) 70+ ikäisten yksinäisyyden kokemus vähenee (%) intervention ansiosta.

Mittari: Koettu yksinäisyys vähenee (UCLA)%

Mål för resultatbonus och mätare

De som deltar i SIB-projektet klarar sig i vardagen utan svårigheter (%) efter att interventionen avslutats.

- Andelen som klarar sig utan svårigheter i vardagen (ADL, IADL) %, ändrings% eller inte upplever svårigheter med att ta hand om sig själv (%), ändrings%

Tack vare interventionen blir den fysiska prestationsförmågan bättre för dem som deltar i SIB-projektet (%).

- SPPB-mätningar, ändrings %

Tack vare interventionen minskar fallolyckorna (%) bland dem som deltar i SIB-projektet.

- Fallolyckor per år, jämförelse med samma åldersklass i landskapet/hela landet (%)

Tack vare interventionen minskar ensamheten (%) bland dem som deltar i SIB-projektet.

- Den upplevda ensamheten minskar (UCLA) %

Tulospalkkiotavoitteet ja mittarit

SIB-hankeeseen osallistuvat selviytyvät päivittäisistä toiminnoista vaikeuksista (%) intervention päätyttyä.

- Päivittäisistä toiminnoista selviytyminen vaikeuksista (ADL, IADL) %, muutos % tai itsestä huolehtimisessa ei vaikeuksia kokevien osuus (%), muutos %

SIB-hankeeseen osallistuvien fyysinen suorituskyky paranee (%) intervention ansiosta.

- SPPB-mittaukset, muutos %

SIB-hankeeseen osallistuvien kaatumiset vähenevät (%) intervention ansiosta.

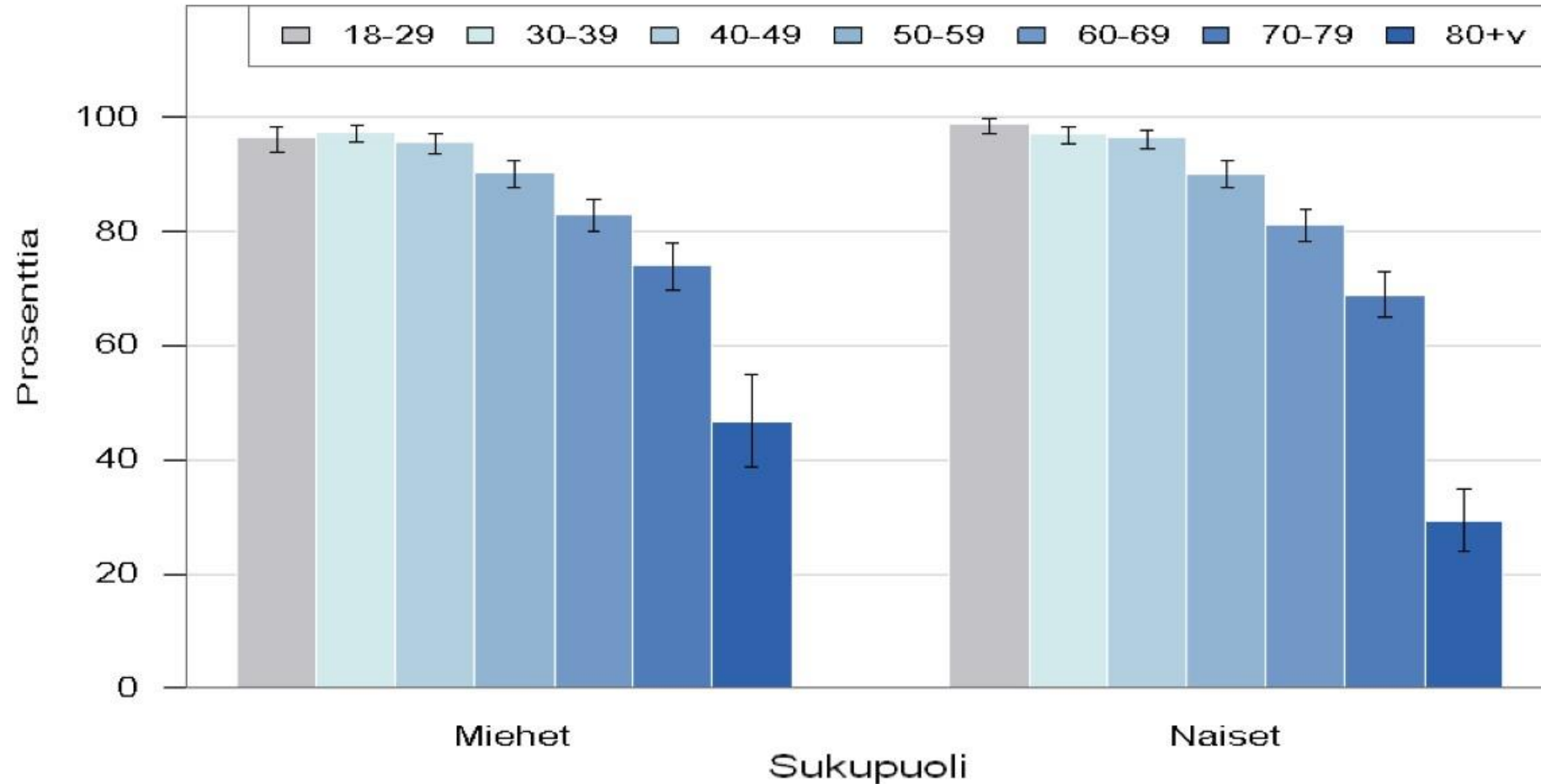
- Kaatumiset vuodessa, vertailu samanikäisiin maakunnan / koko väestön tasolla (%)

SIB-hankeeseen osallistuvien yksinäisyyden kokemus vähenee (%) intervention ansiosta.

- Koettu yksinäisyys vähenee (UCLA)%

Ikäihmiset ja toimintakyky

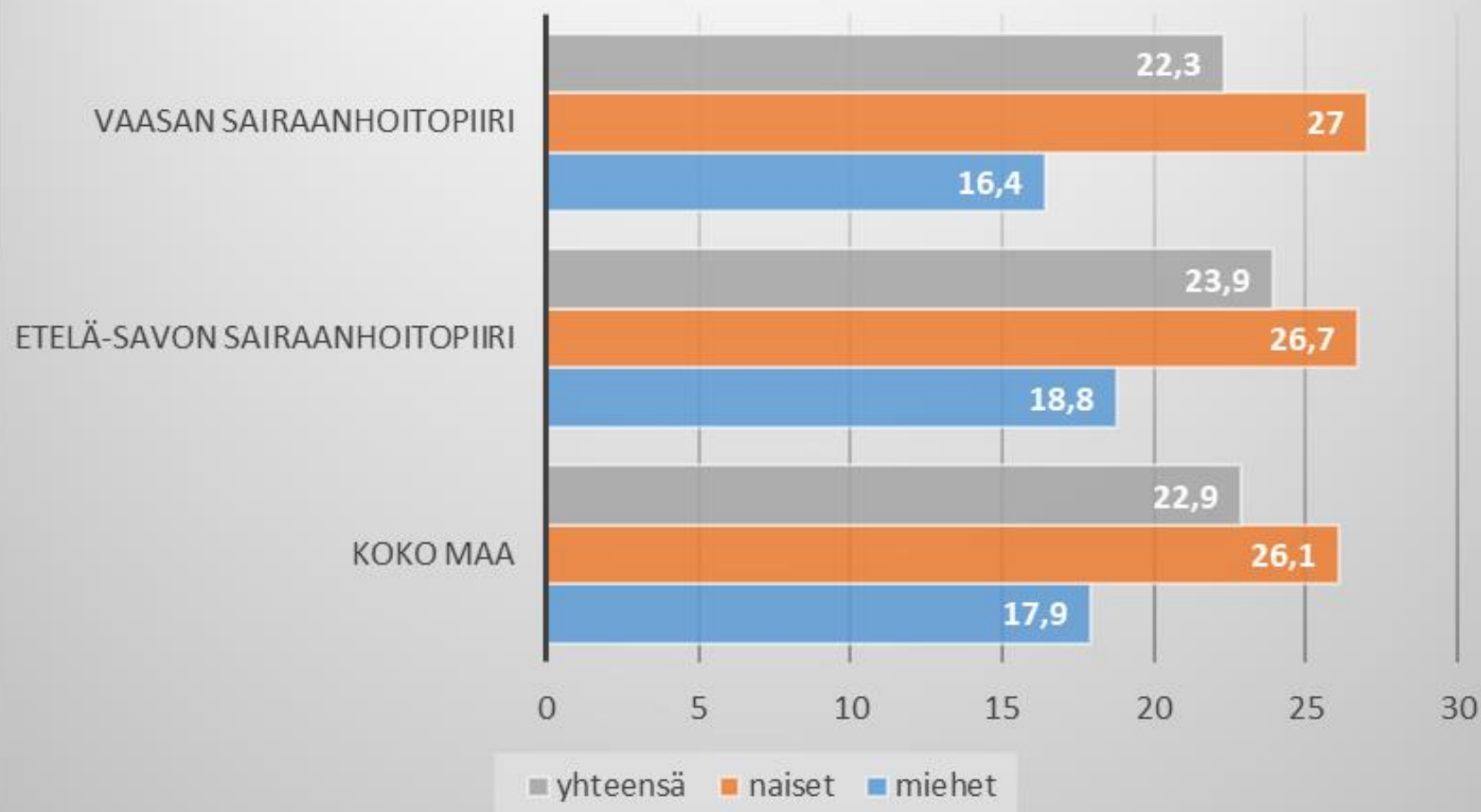
Puolen kilometrin kävely (%)
Suomi

FinTerveys 2017, THL

Lähde: Koponen,
Borodulin,
Lundqvist,
Sääksjärvi,
Koskinen (2018)
THL

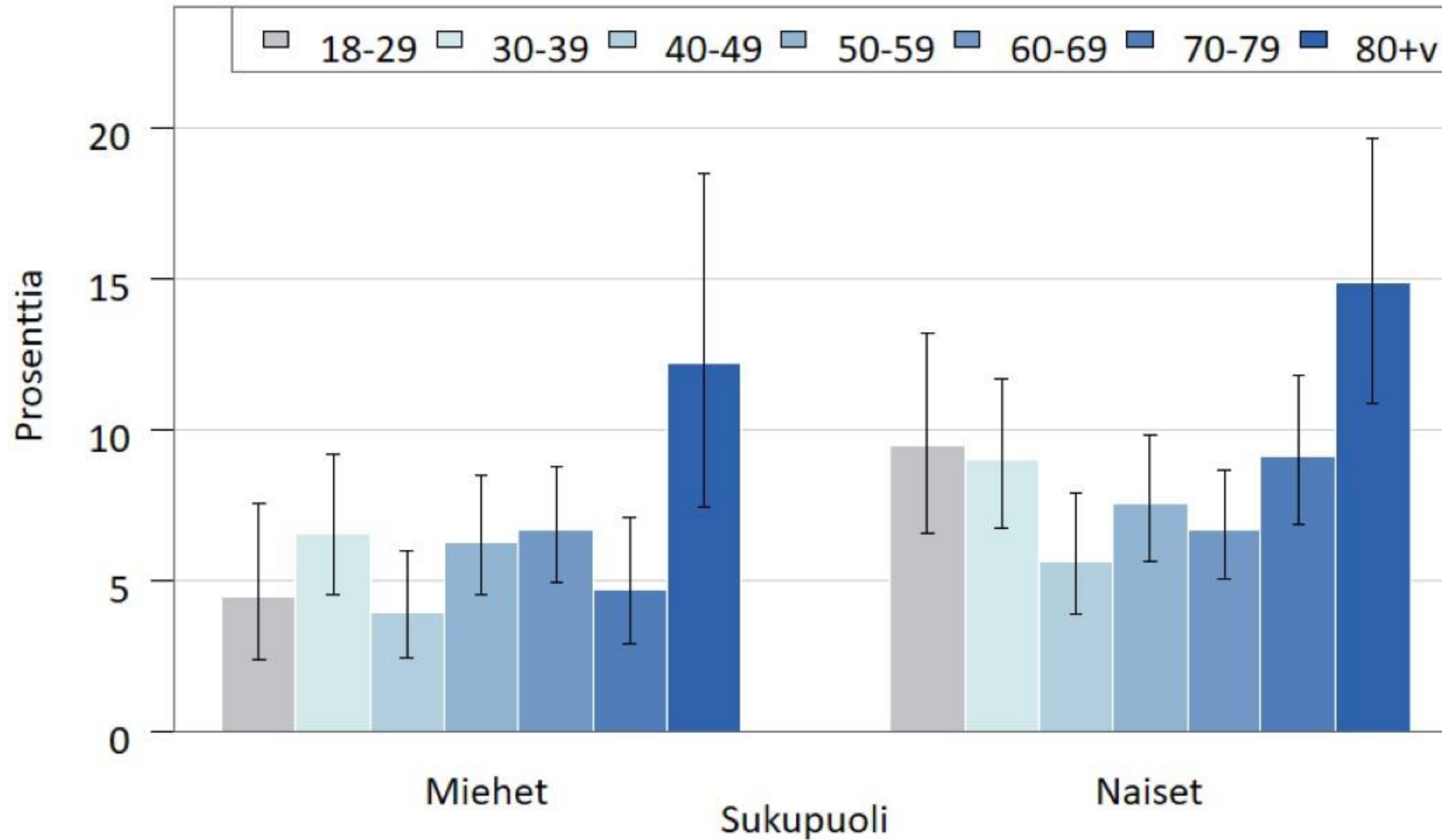
500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

Källa/Lähde SOTKANET

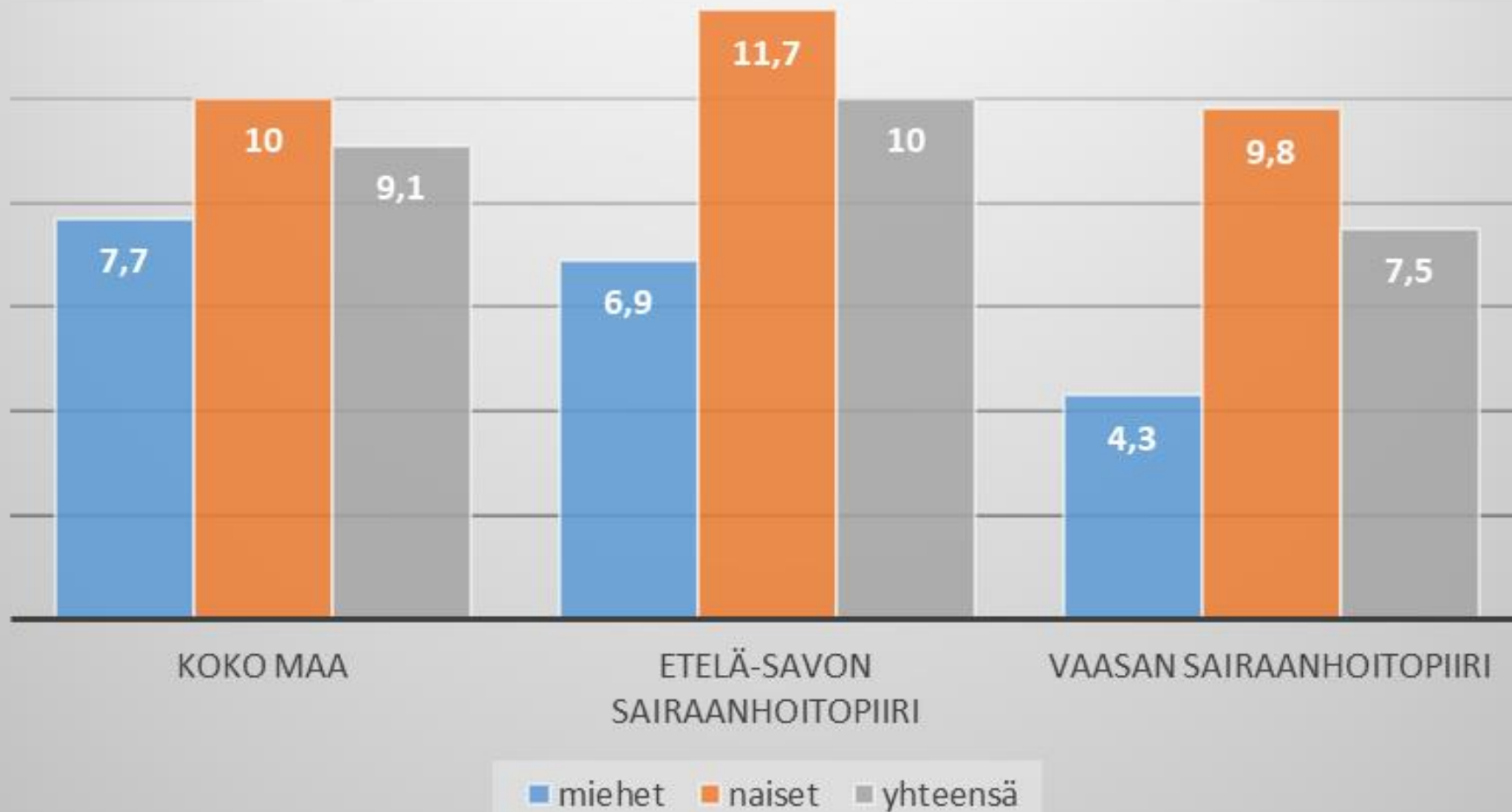
Ikäihmiset ja toimintakyky

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%)

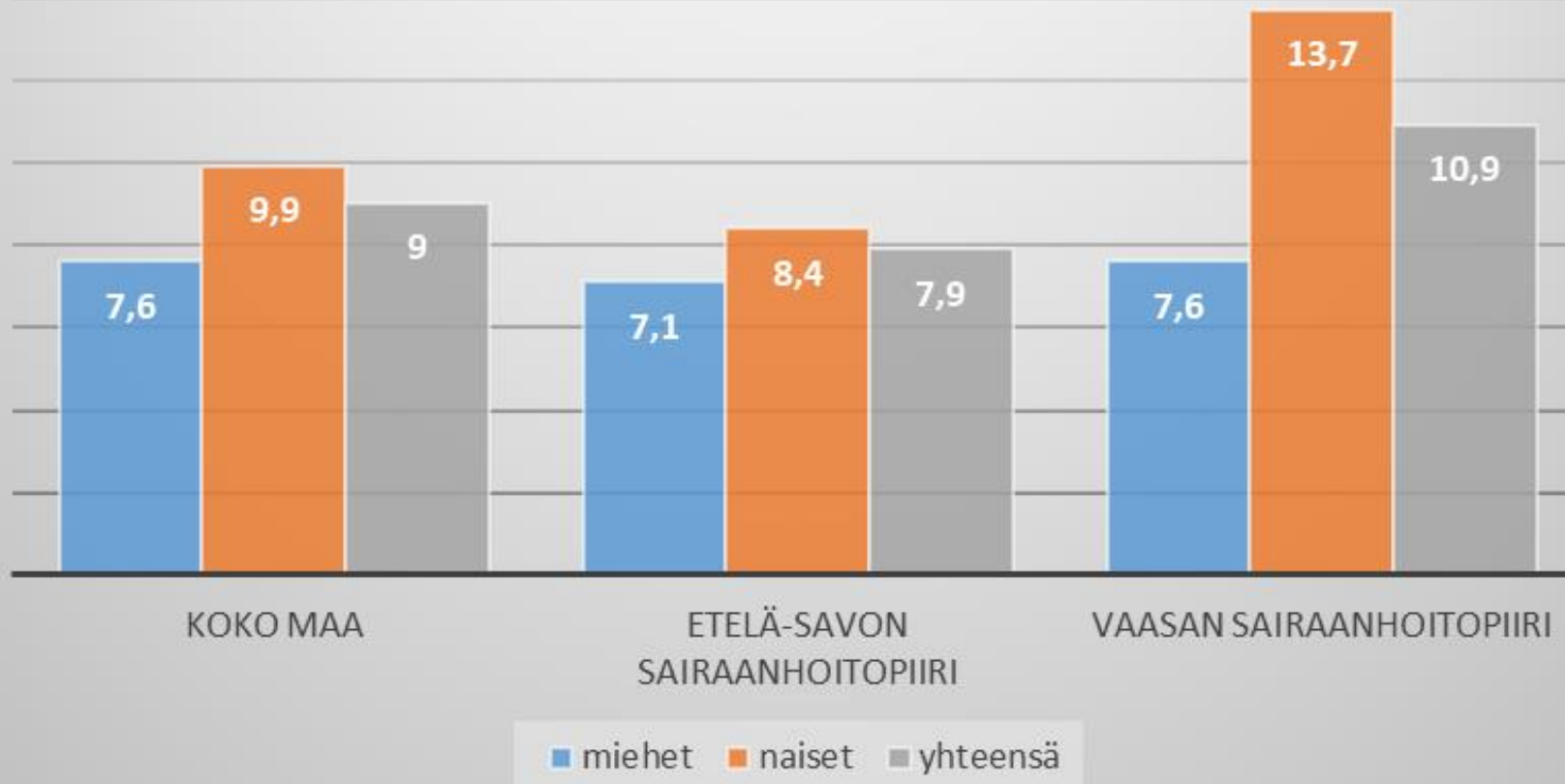
Lähde: Koponen,
Borodulin,
Lundqvist,
Sääksjärvi,
Koskinen (2018)
THL

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

Lähde SOTKANET

Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

Källa/Lähde SOTKANET

Källor/Lähteet

ESiOR-analyysit 2020: Ennakoimalla elinikäistä toimintakykyä -SIB. Kustannusten ja palveluiden käytön ennustaminen -raportti. Erkki Soini & Roope Metsä, ESiOR Oy. 24.03.2020.

Jyväkorpi S, Strandberg T, Urtamo A, Pitkälä K, Suominen M, Kokko K, Heimonen S. Ikääntyneiden terveys, elämänlaatu, toimintakyky ja mielen hyvinvointi. Gerontologia 34 (4) 2020.

Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030. Tavoitteena ikäkyvykäs Suomi. STM julkaisuja 2020:31.

Koivisto J & Tiirinki H (toim.) Monialaisen palvelutarpeen tunnistaminen sosiaali-, terveys- ja työvoimapalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. 2020:38.

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023. Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto. STM julkaisuja 2020;29.

Vähäkangas P, Niemelä K, Mäkelä M, Noro A. Ikäihmisten palvelutarve ja palveluihin ohjautuminen RAI-tunnuslukuja hyödyntäen. THL Raportti 2017:13.